

Enheten för ekonomi och styrning
Heidi Marks, 010-730 90 00
arbetsmiljoverket@av.se

Remiss: Förslag för att underlätta hanteringen av onormalt låga anbud som inte är seriöst menade

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket instämmer delvis i Konkurrensverkets förslag. Vi anser dock att vissa av förslagen inte kommer att få önskad effekt och avstyrker därför förslaget gällande hjälpregel. Som ett komplement till förtydligandet om att upphandlande organisationer ska förkasta anbud om leverantören inte lämnat en tillfredsställande förklaring föreslår Arbetsmiljöverket att en anmälningsplikt, gällande förekomsten av onormalt låga anbud, införs för upphandlande myndigheter och enheter.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Arbetsmiljöverket välkomnar att regeln för onormalt låga anbud ses över. Det är en mycket viktig regel som upphandlande myndigheter och enheter kan använda i bredare utsträckning än vad som är möjligt genom att ställa kvalificeringskrav och genom att använda uteslutningsgrunderna. Kvalificeringskrav för ekonomisk och finansiell ställning begränsas både genom principen om proportionalitet och genom regeln om relation till kontraktsvärde. Gällande uteslutningsgrunderna så är dessa enbart tillämpningsbara för oseriösa anbudsgivare som i närtid har dömts för brott. Misstanke om brottslighet och pågående brottsutredning är därmed inte tillräcklig grund för uteslutning.

- 1) Arbetsmiljöverket avstyrker förslaget om att det i de direktivstyrda bestämmelserna om onormalt låga anbud i LOU och LUF ska införas en hjälpregel som anger en gräns för när den upphandlande organisationen alltid ska begära en förklaring avseende priset eller kostnaden för ett anbud.

Arbetsmiljöverket ser visserligen att hjälpregeln skulle kunna vara ett bra verktyg för upphandlande myndigheter och enheter, och att det medför att det även för anbudsgivare finns en tydlig anvisning för vad som kan anses vara onormalt lågt anbud. Men farhågan är att hjälpregeln kommer att medföra

onödiga förseningar för offentlig verksamhet. Detta på grund av att hjälpregeln väcker oklarheter och missförstånd som leder till överprövningar.

Relativa utvärderingsmodeller har varit omdiskuterade och har ofta överprövats. Andemeningen har varit att anbud ska bedömas oberoende av andra inkomna anbud. Numer förekommer relativa utvärderingsmodeller sällan trots att de får användas. Då anbud bedöms i relation till andra anbud så kan det få oförutsägbara konsekvenser. Arbetsmiljöverket ser därför en risk med att den föreslagna hjälpregeln bygger på relationen mellan inkomna anbud. Det riskerar att orsaka onödiga förseningar genom fler överprövningar.

Vi tror också att om den upphandlande myndigheten eller enheten har använt en annan grund än hjälpregeln kan det i sig medföra att anbudsgivare överprövar upphandlingen. Grunder på vilka upphandlande myndighet eller enhet har förkastat ett onormalt lågt anbud framgår först efter tilldelningsbeslut.

Det kan konstateras att ju färre anbud som inkommer desto lägre effekt har hjälpregeln för att identifiera onormalt låga anbud. Att vinstmarginaler varierar beroende på bransch talar också emot en konstant satt hjälpregel.

Vi menar att hjälpregeln som metod redan ryms inom gällande lag och EU-direktiv. Förslaget att införa hjälpregel i lagen kommer dock inte att få önskad effekt.

- 2) Arbetsmiljöverket instämmer med förslaget om att det i de direktivstyrda bestämmelserna om onormalt låga anbud i LOU och LUF ska det kontradiktoriska förfarandet förtydligas.

Arbetsmiljöverket anser att det kontradiktoriska förfarandet kan förtydligas enligt förslaget.

- 3) Arbetsmiljöverket instämmer delvis med förslaget att det i de direktivstyrda bestämmelserna om onormalt låga anbud i LOU och LUF ska införas ett förtydligande om att upphandlande organisationer ska förkasta anbud om leverantören inte lämnat en tillfredsställande förklaring. Vid bedömningen av om förklaringen är tillfredsställande ska särskild hänsyn tas till om leverantören har visat att anbudet är trovärdigt och seriöst menat.

Förtydligandet är bra men inte tillräckligt för att uppnå önskad effekt.

När anbudsgivare vid det kontradiktoriska förfarandet inte preciserar hur finansieringen av kontraktutförandet ska gå till kan det bero på många bakomliggande orsaker. Som exempel kan anges att anbudsgivare kan ha andra avtal med mycket höga vinstmarginaler och sådana förhållanden kan inte anses vara för alltid bestående. Det är även välkänt att det finns anbudsgivare som fakturerar för fler timmar för att kompensera ett lågt satt pris. Det kan förvisso stävas genom god uppföljning men upphandlande myndighet kan inte följa upp andra kunders leveranser och anbudsgivaren kan därmed flytta oegentligheten till annan kund. Det finns även anbudsgivare som sysslar med svartarbete, penningtvätt, har affärer med leverantörer som det föreligger EU-sanktioner mot m.m.

Vi vill vara tydliga med att upphandlande myndigheter och enheter generellt vare sig har uppdraget, medlen, resurserna eller kompetensen att under upphandling utreda eventuell misstänkt brottslighet.

Arbetsmiljöverket föreslår därför att det som lagtext även förs in en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att anmäla de anbudsgivare som efter det kontradiktoriska förfarandet funnits lämna onormalt lågt anbud. En sådan anmälan skulle lämpligen kunna ske digitalt till förslagsvis Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket.

Arbetsmiljöverkets förslag innebär att Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket ges ett utökat uppdrag att granska de leverantörer som har lämnat onormalt låga anbud för att ingå affärer med offentlig verksamhet. Om granskningen påvisar misstanke om arbetslivskriminalitet, ekonomisk brottslighet (penningtvätt m.m.) eller annan brottslighet ska myndigheten anmäla misstanke om brott till Ekobrottsmyndigheten eller Polismyndigheten enligt gängse rutiner.

Ett sådant uppdrag skulle kunna finansieras genom en utökad administrativ avgift för de statliga ramavtalen som Statens inköpscentral på Kammarkollegiet upphandlar och förvaltar. På så vis är det kunderna (myndigheter, regioner, kommuner etc.) som ytterst står för finansieringen av arbetet med att minimera oseriösa aktörers möjlighet att utöva kriminell verksamhet samtidigt som de utför uppdrag för offentlig verksamhet.

Arbetsmiljöverkets förslag skulle dels ha en avskräckande effekt som minskar förekomsten av oseriösa aktörers deltagande i anbudsgivning och dels vara ett effektivt och systematiskt sätt att utreda och stoppa kriminella aktörer.

- 4) Arbetsmiljöverket instämmer med förslaget om att det ska införas en skyldighet att förkasta onormalt låga anbud vid upphandlingar enligt 19 kap. LOU, 19 kap. LUF och 15 kap. LUFs samt upphandlingar över tröskelvärdena enligt LUFs.

Vi ser mycket positivt på lagtillägget om att upphandlande myndighets eller enhets skyldighet att förkasta lågt anbud omfattar all offentlig upphandling oavsett kontraktswärde och upphandlingsform.

- 5) Arbetsmiljöverket instämmer med förslaget om att det ska införas en reglering att endast den förklaring av ett onormalt lågt anbud som leverantören har lämnat inom det kontradiktoriska förfarandet beaktas vid en överprövning, om det inte finns särskilda skäl.

Arbetsmiljöverkets bedömning är att det här förslaget är ett mycket effektivt sätt för att underlätta hanteringen av onormalt låga anbud och välkomnar förslaget.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Lars Lööw. I den slutliga handläggningen har även tillförordnad chefsjurist Anna Ladeborn Nilsson, avdelningschef Olov Augrell och enhetschef Tomas Jonsson deltagit. Föredragande har varit upphandlaren Heidi Marks.

Kopia skickad till:

Arbetsmarknadsdepartementet, Konkurrensverket, Upphandlingsmyndigheten, Kammarkollegiet, Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten